

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННІ

**Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра
спеціальності «Економіка»
освітньо-професійної програми «Економіка та управління ринком землі»**

ВСТУП

Самостійна робота - важливий фактор засвоєння навчального матеріалу. Самостійна робота – це робота студентів яка планується та виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи студентів є підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці через формування їхніх вмінь та ключових навичок. Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формування інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Самостійна робота студента при вивченні дисципліни «Соціально-економічні наслідки управлінських рішень у землекористуванні»

- передбачає: самостійне опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичних занять : поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Тема “Наукові аспекти використання земельних ресурсів. Еколого-економічні основи збалансованого розвитку землекористування ”

Самостійна робота студента при вивченні теми передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 1): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні підходи до визначення збалансованого розвитку землекористування.
2. Цілі та завдання збалансованого розвитку землекористування.
3. «Україна-2030» – Доктрина збалансованого розвитку.
4. Шляхи та засоби реалізації збалансованого розвитку землекористування.

Основні поняття і терміни: збалансований розвиток землекористування, передумови переходу до моделі збалансованого розвитку, принципи збалансованого розвитку, завдання збалансованого розвитку, Стратегія сталого розвитку «Україна-2030», Доктрина збалансованого розвитку «Україна-2030».

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні підходи до визначення збалансованого розвитку землекористування.
2. Які вчені досліджували питання збалансованого розвитку сільськогосподарського землекористування?
3. Укажіть цілі збалансованого розвитку землекористування.

4. Визначте основні завдання збалансованого розвитку землекористування.
5. Розкрийте основні фактори збалансованого розвитку землекористування.
6. Розкрийте основні принципи збалансованого розвитку землекористування.
7. Які горизонти збалансованого розвитку для України в рамках Доктрини збалансованого розвитку – Україна-2030?
8. Проаналізуйте шляхи реалізації збалансованого розвитку землекористування.
9. Розкрийте основні засоби реалізації збалансованого розвитку землекористування.

Тема «Теоретичні засади управління земельними ресурсами та землекористуванням. Основні методи та інструменти управління у землекористуванні»

Самостійна робота студента при вивченні передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 2): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Трактуйте поняття «управління земельними ресурсами та землекористуванням»
2. Принципи та роль управління земельними ресурсами.
3. Характеристика функцій управління.

Основні терміни і поняття. Методи державного управління: економічні, організаційно-розпорядчі (адміністративні), правового регулювання, соціально-політичні, соціально-психологічні, морально-етичні, економічні інструменти, землевпорядно-правові інструменти, організаційно-землевпорядні інструменти

Питання для самоконтролю

1. Назвіть моделі правових доктрин державного регулювання земельних відносин у країнах світу.
2. Як проводиться оцінка земель для цілей оподаткування в країнах ЄС?
3. Назвіть основні функції управління?
4. У чому полягають головні функції державного управління?

5. Опишіть склад допоміжних функцій управління.
6. Охарактеризуйте механізми державного регулювання земельних відносин.
7. Які Ви знаєте види форм управлінської діяльності?
8. Методи державного управління та їх групи.

**Тема «Концепція сучасного управління у землекористуванні.
Земельна політика в галузі земельних відносин та землекористування»**

Самостійна робота студента при вивченні передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 3): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Сільськогосподарська діяльність, направлена на екологізацію та капіталізацію землекористування.
2. Регулювання меж між міськими і сільськими територіями.
3. Процес розвитку земельної політики.
4. Нейтралізація деградації земель.

Основні терміни і поняття. Способи організації державної влади, державний устрій, земельна політика, ринок землі, земельні відносини, реформування сільськогосподарського землекористування, принцип соціальної справедливості.

Питання для самоконтролю

1. Який головний уповноважений орган державної виконавчої влади в сфері земельних відносин?
2. Які головні проблеми розвитку земельних відносин в Україні?
3. Які функції управління земельними ресурсами формують землевпорядкування?

4. Які ви знаєте політичні режими?
5. Назвіть форми правління?
6. Які принципи функціонування правової держави?
7. Які характеристики соціальної держави?
8. Які Ви знаєте інститути громадянського суспільства?
9. Яка потреба в земельній політиці в Україні?

Тема «Механізми збалансованого розвитку землекористування.
Інноваційні форми управління у землекористуванні»

Самостійна робота студента при вивченні передбачас:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 4): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Креативна концепція землекористування.
2. Апробація нових ідей та продуктів у сфері збалансованого землекористування.

Основні поняття і терміни: інновації, місія впровадження інновацій, інноваційні форми управління землекористуванням, підходи до управління земельними ресурсами, корпоратизація земельних відносин, капіталізація земель, кластерний підхід, ГІС-технології.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте місію впровадження інновацій щодо управління земельними відносинами.
2. Охарактеризуйте чинники розвитку інноваційних форм управління землекористуванням.
3. Коли застосовується ландшафтний підхід до управління земельними ресурсами в контексті збалансованого розвитку?

4. У чому полягає сутність екосистемного підходу до управління земельними ресурсами в контексті збалансованого розвитку?
5. Розкрийте сутність інтегрованого підходу до управління земельними ресурсами в контексті збалансованого розвитку.
6. Опишіть характерні особливості кластерного підходу до управління земельними ресурсами в контексті збалансованого розвитку.
7. Що таке корпоратизація земельних відносин?
8. Що розуміється під поняттям «капіталізація земель»?
9. Як застосовуються новітні досягнення у сфері збалансованого землекористування?

Тема «Показники збалансованого землекористування. Еколого-економічна оцінка управлінських рішень у землекористуванні»

Самостійна робота студента при вивченні передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 5): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовча робота до виконання практичних завдань.

Питання для самостійного опрацювання

1. Інтенсивність використання земельних ресурсів.
2. Прогноз потенційних впливів на збалансоване використання земель.

Основні поняття і терміни: екологічний аудит землекористування, внутрішній екологічний аудит, зовнішній екологічний аудит, оцінка стану використання земель, експертиза проектів землекористування, експертиза з питань землеустрою, потенційний вплив на збалансоване використання земель.

Питання для самоконтролю

1. Як здійснюється екологічний аудит землекористування?
2. Як проводиться оцінка наявного стану використання земель?
3. Коли проводиться оцінка проектного стану використання земель?
4. Науково-методичні та правові основи організації території, спрямованої на збалансований розвиток.
5. Як здійснюється аналіз природно-кліматичних умов землекористування?
6. Чи проводиться еколого-економічна експертиза проектів землекористування?
7. Як здійснюється еколого-економічне обґрунтування проектів землеустрою?

Тема **«Шляхи та перспективи забезпечення збалансованого землекористування. Збалансоване землекористування в зарубіжних країнах»**

Самостійна робота студента при вивченні передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичного заняття (див. Практичне заняття 6): поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей
- підготовка доповіді з презентацією на тему «Збалансоване землекористування в зарубіжних країнах» (необхідно проаналізувати підходи у землекористуванні у країні, обраної студентом за власним бажанням).

Питання для самостійного опрацювання

1. Пропозиції щодо оптимізації і трансформації землекористувань.
2. Синергія напрямів впливу на збалансований розвиток землекористування.

Основні поняття і терміни: Європейський Союз, Настанови ЄС щодо земельної політики, земельна реформа, земельна політика, збалансоване землекористування.

Питання для самоконтролю

1. Яка політика країн Європейського Союзу щодо збалансованого землекористування?
2. Розкрийте підходи до збалансованого землекористування у США.
3. У чому полягають пріоритети збалансованого землекористування в Китаї?
4. У чому полягають пріоритети збалансованого землекористування в Японії?

5. Як здійснюється збалансоване землекористування в країнах Африки.
7. У чому полягають особливості збалансованого землекористування в зарубіжних країнах?
8. Які позитивні наслідки збалансованого землекористування можна використати для України?

Рекомендована література

1. Вольська О. М., Кирилов Ю. Є., Потравка Л. О. Соціально-економічний розвиток сільських територій України : навч. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 184 с.
2. Лазарева О. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій : навч. посіб. / О. В. Лазарева. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 128 с.
3. Радзій В.Ф. Управління земельними ресурсами : конспект лекцій. Луцьк : Вол. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. 130 с.
4. Управління земельними ресурсами : навч. посіб. / уклад. А. С. Попов ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. 214 с
5. Шарий Г.І., Тимошевський В.В., Міщенко Р.А., Юрко І.А. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник / Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172 с.
6. Глушенкова І. С., Анопрієнко Т. В., Кошкалда І. В., Трегуб О. М. Управління земельними ресурсами : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 85 с.
7. Дугієнко Н. О., Колобердянко І. І., Приц К. А. Тенденції та проблеми сільськогосподарського землекористування в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 49. С. 32-39. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/49-2020>. (Index Copernicus).
8. Дугієнко Н.О., Дугієнко О.Е. Зарубіжний досвід управління землекористуванням: соціально-економічні наслідки. *Креативний простір: електрон. наук. журн.* № 10. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2022.
9. Дугієнко Н., Овчаренко І. Теоретичні засади раціонального сільськогосподарського землекористування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 510-516. (Index Copernicus)
10. Дугієнко Н. О., Дьякова С. Еколого-економічні проблеми використання земель у сільському господарстві України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2017. № 2. С. 67-74.

11. «Україна-2030» : Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. Львів : Кальварія, 2017. 164 с.
12. Конкурентоспроможність підприємства аграрного сектору економіки: інституціонально-інноваційний аспект : монографія. А. С. Даниленко, О. М. Загурський, П. І. Юхименко та ін. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А. С. Біла Церква : БНАУ, 2018. 374 с.
13. Новаковський Л.Я., Олещенко М.А. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування. Комунальне підприємство «Київський інститут земельних відносин», 2014. 274 с.
14. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів : національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е. М. Лібанової, акад. НААН України М. А. Хвесика. Київ. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014 .
15. Управління земельними ресурсами. Т. 1. Законодавча база / О.І. Митрофанова, М.О. Пілічева, А.Я. Сохнич [та ін.]. Донецьк : УНИТЕХ, 2012. 406 с.
16. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Р.М. Курильців, Т.М. Прядка, Н.А. Третяк; [за заг. ред. А.М. Третяка]. Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 227 с.
17. Третяк А.М. Антологія земельних відносин, землеустрою, земельного кадастру, охорони земель та економіки землекористування; упорядник В.М. Другак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. Том 3: Земельний кадастр. 486 с.
18. Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами: навч. посіб; за заг. ред. А.М. Третяка. Вінниця: Нова книга, 2006. 360 с.
19. Metternicht G. Land Use and Spatial Planning to Support Sustainable Land Management. Working paper for the GLO. 2017.
20. Williamson Ian. Land administration for sustainable development / Ian Williamson, Stig Enemark, Jude Wallace, Abbas Rajabifard. Esri Press. 2010. 506 p. URL: <http://www.esri.com/landing-pages/industries/land-administration/e-book#sthash.KF25CaWH.dpbs>.

Інформаційні ресурси

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Земельний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
4. Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-%D0%BF#Text>.
5. Всеукраїнський екологічний портал. URL : <http://www.elib.ecodem.com.ua>.
6. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів URL : <http://www.eriu.ukrtel.net>.
7. Горлачук В. В., В'юн В. Г., Песчанська І. М., Сохнич А. Я. та інш. Управління земельними ресурсами : підручник / За ред. д. е. н., проф. Горлачука В. В., 2-ге вид., випр. і переробл. - Львів: «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО Піча В.М., 2009. - 443 с. URL : <https://cutt.ly/QBbuaVm>
8. Третяк А. М. Управління земельними ресурсами : навч. посібник / Під заг. ред. Третяка А. М., Дорош О. С. - Київ : ТОВ «ЦЗРУ», 2006. 462 с. URL : <https://cutt.ly/tBbyADV>